

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kotikuntalain, väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain ja verotusmenettelystä annetun lain muuttamisesta

Asia

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kotikuntalain, väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain ja verotusmenettelystä annetun lain muuttamisesta (HE 78/2016 vp).

Valiokuntakäsittely

Valiokunnan mietintö: Hallintovaliokunta (HaVM 12/2016 vp).

Päätös

Eduskunta on hyväksynyt seuraavat lait:

Laki

kotikuntalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan kotikuntalain (201/1994) 14 §, sellaisena kuin se on osaksi laissa 624/2004, sekä *muutetaan* 2 §:n 2 momentti, 3 b §, 6 a §:n 2 momentti, 7 a §:n 1 momentti, 7 b §, 7 e §:n 1 momentti, 9, 9 a, 11 ja 15 §, 4 luvun otsikko, 16 ja 17 §, 5 luvun otsikko sekä 18 ja 19 §, sellaisina kuin niistä ovat 3 b § laissa 1377/2010, 6 a §:n 2 momentti ja 4 luvun otsikko laissa 1650/1995, 7 a §:n 1 momentti laissa 624/2004, 7 b §, 7 e §:n 1 momentti sekä 9, 9 a, 11, 15, 18 ja 19 § laissa 1095/2010 sekä 16 ja 17 § osaksi laeissa 624/2004 ja 1095/2010, seuraavasti:

2 §

Kotikunta

Jos henkilöllä on käytössään useampia asuntoja tai jos hänellä ei ole käytössään asuntoa lainkaan, hänen kotikuntansa on se kunta, jota hän perhesuhteidensa, toimeentulonsa tai muiden vas-

Eduskunnan vastaus EV 90/2016 vp

taavien seikkojen johdosta itse pitää kotikuntanaan ja johon hänellä on edellä mainittujen seikkojen perusteella kiintein yhteys.

3 b §

Kotikunnan muuttuminen eräissä tilanteissa

Henkilön kotikunta muuttuu, jos hän muuttaa toiseen kuntaan sosiaalihuoltolain (1301/2014) 60 §:ssä tarkoitettussa tilanteessa.

6 a §

Väestökirjanpitokunta

Jos Suomen kansalaisella ei ole ollut kotikuntaa Suomessa, hänen väestökirjanpitokuntansa määräytyy äidin, isän tai puolison kotikunnan taikka väestökirjanpitokunnan mukaan mainitussa järjestyksessä. Väestökirjanpitokunta on se kunta, joka hänen saadessaan Suomen kansalaisuuden oli hänen vanhempansa tai puolisonsa kotikunta tai väestökirjanpitokunta. Jos vanhemmilla tai puolisoilla ei ollut tällöin kotikuntaa eikä väestökirjanpitokuntaa Suomessa, väestökirjanpitokunta on Helsinki. Merkintä väestökirjanpitokunnasta tehdään, kun henkilön tiedot merkitään ensimmäisen kerran väestötietojärjestelmään.

7 a §

Muutto- ja maastamuuttoilmoitus

Muuttoilmoituksen voi tehdä kirjallisesti, sähköisen viestinnän avulla tai asiakaskäynnin yhteydessä suullisesti. Ilmoitus maahanmuutosta ja maastamuutosta on tehtävä kirjallisesti tai sähköisen viestinnän avulla.

7 b §

Toimivaltainen maistraatti

Muutto- ja maastamuuttoilmoituksen voi ottaa vastaan mikä tahansa maistraatti. Valtiovarainministeriön asetuksella voidaan säätää muutto- ja maastamuuttoilmoitusten vastaanottamiseen liittyvien tehtävien jakamisesta maistraattien kesken.

Ilmoitusten johdosta tarvittavat merkinnät väestötietojärjestelmään voi tehdä mikä tahansa maistraatti. Merkinnän tekemiseen liittyvät tehtävät voidaan jakaa maistraattien kesken, jos se on tarpeen toiminnan tehostamiseksi tai alueellisesti tasapainoisen työnjaon aikaansaamiseksi maistraateissa. Tarkemmat säännökset tehtävien jakamisesta voidaan antaa valtiovainministeriön asetuksella. Merkinnän tehnyt maistraatti vastaa tekemästään merkinnästä.

Eduskunnan vastaus EV 90/2016 vp

7 e §

Muutto- ja maastamuuttoilmoituksen vastaanottamiseen liittyvät tehtävät

Ilmoituksen vastaanottajan on tarkastettava, että ilmoitus sisältää 7 a §:n 3—5 momentissa tarkoitettut tiedot. Jos ilmoituksen vastaanottaja on muu kuin maistraatti, sen on toimitettava ilmoituksen sisältämät tiedot viivytyksettä 7 b §:n 2 momentissa tarkoitettulle maistraatille.

9 §

Kotikuntaa, asuinpaikkaa ja väestökirjanpitokuntaa koskevan merkinnän tekeminen

Kun 7 a §:ssä tarkoitettu ilmoitus on tullut maistraatille, sen on ilman aiheetonta viivytystä ilmoituksen vastaanottamisesta tehtävä väestötietojärjestelmään ilmoituksen mukainen merkintä kotikunnasta ja siellä olevasta asuinpaikasta, tilapäisestä asuinpaikasta taikka merkittävä Suomen kansalaiselle väestökirjanpitokunta ulkomaille tapahtuneen vakinaisen muuton perusteella.

Jos maistraatti on saanut muulta kuin henkilöltä itseltään tiedon kotikunnan tai siellä olevan asuinpaikan muuttumisesta taikka tiedon vakinaisesta muutosta ulkomaille, se voi tehdä tämän tiedon mukaisen merkinnän väestötietojärjestelmään, jos on ilmeistä, että tietoa voidaan pitää luotettavana.

Jos maistraatilla on syytä epäillä 1 tai 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa ilmoitettuja tietoja ilmeisen virheellisiksi taikka jos ilmoitus on puutteellinen tai muuten sellainen, ettei sen perusteella voi tehdä luotettavaa merkintää, maistraatin on tarvittaessa pyydettävä lisäselvitystä ilman aiheetonta viivytystä ilmoituksen saapumisesta.

9 a §

Kotikuntaa, asuinpaikkaa ja väestökirjanpitokuntaa koskeva merkintä eräissä tapauksissa

Jos henkilöllä ei ole asuntoa, hänet merkitään väestötietojärjestelmään kunnassa vailla vakinaista asuntoa olevaksi. Jos asuinpaikan osoitetta ei voida pitää luotettavana, väestötietojärjestelmään voidaan merkitä vain kotikunta.

Jos rekisterinpitäjä ei voi saada tietoa henkilön asuinpaikasta tai hänen oleskelustaan Suomessa, henkilö voidaan merkitä väestötietojärjestelmässä tietymättömissä olevaksi. Jos henkilön asuinpaikasta tai hänen oleskelustaan Suomessa ei ole saatu tietymättömissä olevaksi merkitsemisen jälkeen viimeksi kuluneen kahden kalenterivuoden aikana tietoa, henkilö voidaan merkitä väestötietojärjestelmään vailla kotikuntaa olevaksi. Maistraatin on ennen vailla kotikuntaa olevaksi merkitsemistä selvitettävä elossa oloa ja asumista koskevia tietoja kyseisestä henkilöstä muilta viranomaisilta, joilla voidaan arvioida olevan elossa oloa ja asumista koskevia ajantasaisia tietoja.

Muuttoilmoituksen johdosta tarvittavat merkinnät väestötietojärjestelmään voidaan tehdä suoraan ilmoituksen perusteella, jos ilmoitus koskee muuttoa asuinpaikasta toiseen samassa kunnassa. Edellytyksenä on kuitenkin, että merkintä voidaan tehdä ilman lisäselvityksiä ja tietojen virheetön rekisteröityminen voidaan varmistaa teknisillä tarkastuksilla.

Eduskunnan vastaus EV 90/2016 vp

11 §

Kotikuntamerkintää koskeva hallintopäätös

Jos maistraatin tekemä kotikuntaa, siellä olevaa asuinpaikkaa tai väestökirjanpitokuntaa koskeva merkintä poikkeaa asianomaisen henkilön ilmoittamasta tai jos merkintää ei ole 9 §:ssä tarkoitetun lisäselvityspyynnön jälkeenkään voitu tehdä henkilön pyynnön mukaisesti taikka jos merkintä on tehty muulta kuin muuttajalta tai hänen perheenjäseneltään saatujen tietojen perusteella, maistraatin on ilman aiheetonta viivytystä tehtävä kirjallinen päätös ja ilmoitettava asianomaiselle ratkaisustaan ja mahdollisuudesta hakea siihen oikaisua.

15 §

Kuuleminen

Jos ilmoituksen muutosta on tehnyt alle 15-vuotias lapsi, maistraatin on varattava lapsen huoltajille tilaisuus antaa määräajassa selvitys ilmoituksen johdosta. Jos ilmoituksen on tehnyt 15—17-vuotias henkilö, maistraatin on tarvittaessa varattava hänen huoltajilleen tilaisuus antaa määräajassa selvitys ilmoituksen johdosta. Jos ilmoituksen on tehnyt alle 18-vuotiaan henkilön puolesta hänen mukanaan muuttava perheenjäsenensä, maistraatin on varattava tarvittaessa hänen huoltajilleen tilaisuus antaa määräajassa selvitys ilmoituksen johdosta.

4 luku

Oikaisuvaatimus ja muutoksenhaku

16 §

Oikaisuvaatimus

Tämän lain 11 §:ssä tarkoitettuun ratkaisuun saa vaatia oikaisua siten kuin hallintolaissa säädetään.

17 §

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen sekä 12 §:ssä tarkoitettuun velvoittamista koskevaan ratkaisuun saa hakea muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Rekisterihallinnon viranomaisen, jonka päätöksen hallinto-oikeus on kumonnut tai muuttanut, saa hakea muutosta hallinto-oikeuden päätökseen valittamalla, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Muutoksenhausta uhkasakkoa koskevaan ratkaisuun säädetään uhkasakkolaissa.

Eduskunnan vastaus EV 90/2016 vp

5 luku

Virheen korjaaminen

18 §

Kotikuntaa, asuinpaikkaa tai väestökirjanpitokuntaa koskevan virheen korjaaminen

Väestötietojärjestelmään tämän lain nojalla tehdyn rekisterimerkinnän korjaamiseen sovelletaan väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain säännöksiä virheen korjaamisesta.

19 §

Oikaisuvaatimus ja muutoksenhaku virheen korjaamista koskevaan ratkaisuun

Virheen korjaamista koskevan päätöksen oikaisuvaatimukseen ja muutoksenhakuun sovelletaan väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain säännöksiä oikaisuvaatimuksesta ja muutoksenhausta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____.

Laki

väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain (661/2009) 7 §:n 1 momentin 6 kohta, 21 §, 23 §:n 1 ja 2 momentti sekä 26, 36, 75 ja 76 §, sellaisina kuin niistä ovat 23 §:n 1 momentti osaksi laeissa 156/2013, 926/2013 ja 145/2014, 23 §:n 2 momentti laissa 145/2014 ja 36 § laissa 156/2013, sekä
lisätään 37 §:ään uusi 3 momentti ja lakiin uusi 76 a ja 76 b § seuraavasti:

7 §

Rekisteröinnin kohteet

Väestötietojärjestelmään talletetaan tässä laissa säädetty tiedot seuraavista rekisteröinnin kohteista:

Eduskunnan vastaus EV 90/2016 vp

6) hallinnolliset ja muut vastaavat aluejaot, joista annetaan tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

21 §

Tietojen ylläpitoa koskeva yleinen toimivalta

Se maistraatti, jonka toimialueen tiedoista on kysymys, päättää yksittäistä henkilöä, kiinteistöä, rakennusta ja huoneistoa koskevan tiedon lisäämistä, muuttamista tai korjaamista koskevan rekisterimerkinnän tekemisestä väestötietojärjestelmään. Väestörekisterikeskus päättää tiedon lisäämistä, muuttamista tai korjaamista koskevien muiden rekisterimerkintöjen tekemisestä väestötietojärjestelmään.

Väestörekisterikeskus voi tehdä yksittäistä henkilöä koskevan tiedon lisäämistä koskevan rekisterimerkinnän väestötietojärjestelmään, jos rekisteröity on ilmoittanut tiedon väestötietojärjestelmään tallettamista varten käyttäen väestötietojärjestelmän tietojen ylläpitämiseksi luotua sähköistä asiointipalvelua. Merkinnän tekemisen edellytyksenä on lisäksi, että merkintä voidaan tehdä ilman lisäselvityksiä ja että tietojen virheetön rekisteröityminen voidaan varmistaa teknisin tarkistuksin. Merkinnässä olevan virheen korjaamisesta vastaa se maistraatti, jonka toimialueella ilmoituksen tehneen asuinpaikka on.

Edellä 1 ja 2 momentista poiketen valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tiedon tallettamista ja korjaamista koskevan toimivallan siirtämisestä tai muusta uudelleen järjestämisestä rekisterihallinnon viranomaisten välillä, jos toimenpiteellä voidaan parantaa palvelujen saatavuutta, järjestelmän tietosisällön laatua tai toiminnan tehokkuutta taikka aikaansaada alueellisesti tasapainoinen työnjako rekisterihallinnossa. Ennen asetuksen antamista asiasta on kuultava Väestörekisterikeskusta ja niitä maistraatteja, joita asia koskee.

23 §

Tiedonsaantioikeus viranomaisilta

Rekisterinpitäjällä on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada muilta viranomaisilta 13—17 §:ssä tarkoitettuja tarpeellisia ja näiden viranomaisten toimialaa koskevia tietoja väestötietojärjestelmän tietojen ylläpitoa, tietojen oikeellisuuden varmistamista ja muuta käsittelyä varten. Tässä pykälässä tarkoitettuja muita viranomaisia ovat:

- 1) tuomioistuimet ja Rikosseuraamuslaitos;
- 2) uskonnolliset yhdyskunnat;
- 3) terveydenhuollon toimintayksiköt ja ammattihenkilöt;
- 4) sosiaalihuollon toimintayksiköt ja ammattihenkilöt;
- 5) kunnan viranomaiset;
- 6) Maanmittauslaitos;
- 7) ulkomaalaishallinnon viranomaiset;
- 8) Verohallinto;
- 9) Kansaneläkelaitos;
- 10) ulkoasiainministeriö ja sen toimintayksikkö.

Eduskunnan vastaus EV 90/2016 vp

Rekisterinpitäjällä ei kuitenkaan ole oikeutta saada 1 momentissa tarkoitettuja tietoja, jos 1 momentissa mainitun viranomaisen hallussa olevat tiedot on saatu sellaisen kansainvälisen tietojenvaihtoa koskevan sopimuksen perusteella, joka estää tietojen käytön väestötietojärjestelmän tietojen ylläpitoa ja muuta käsittelyä varten.

26 §

Tietojen ilmoittaminen

Väestötietojärjestelmään talletettavat tiedot on ilmoitettava rekisterinpitäjälle kirjallisesti, sähköisesti, teknisen käyttöyhteyden avulla tai muulla tarkoitukseen soveltuvalla luotettavalla ja turvallisella tavalla. Väestörekisterikeskus antaa luvan tietojen ilmoittamiseen, jos tiedot ilmoitetaan muutoin kuin kirjallisesti. Luvan antamisen edellytyksenä on, että tietojen ilmoittaja on toimitannut Väestörekisterikeskukselle riittävän selvityksen tietojen suojauksesta.

Väestörekisterikeskus vahvistaa tässä laissa tarkoitettujen ilmoitusten kaavat.

36 §

Turvakielto ja tiedonantovelvollisuus

Jos henkilöllä on perusteltu ja ilmeinen syy epäillä itsensä tai perheensä terveyden tai turvallisuuden tulevan uhatuksi, väestötietojärjestelmään voidaan hakemuksesta tallettaa turvakielto. Sen henkilön, jota asia koskee, tai hänen laillisen edustajansa tulee hakea turvakieltoa maistraatilta kirjallisesti tai muulla todistettavalla tavalla. Kun henkilö hakee turvakieltoa, maistraatin on varattava hänelle mahdollisuus ilmoittaa väestötietojärjestelmään tallettavaksi sellainen yhteysosoite, joka voidaan luovuttaa myös muille kuin 3 momentissa tarkoitetuille viranomaisille.

Turvakielto voi ensimmäisen kerran olla voimassa enintään viisi vuotta ja sen voimassaoloa voidaan tämän jälkeen hakemuksesta jatkaa kahdeksi vuodeksi kerrallaan. Erityisestä syystä turvakielto voi olla voimassa toistaiseksi. Maistraatin on selvitettävä hakijalle turvakiellon välittömät vaikutukset.

Kun turvakielto on talletettu järjestelmään, kiellon kohteena olevan henkilön kotikunta, asuinpaikka, osoite ja muu yhteystieto saadaan luovuttaa vain sellaiselle viranomaiselle, jonka oikeus näiden tietojen käsittelyyn perustuu laissa tai sen nojalla säädetyn tai määrätyn kiellon kohteena olevan henkilön oikeutta tai velvollisuutta koskevan tehtävän, toimenpiteen tai toimeksiannon hoitamiseen. Turvakielto koskee myös kiellon kohteena olevan henkilön omistuksessa tai hallinnassa olevan kiinteistön, rakennuksen ja huoneiston yksilöinti- ja sijaintitietoja, jos niitä ei voida käsitellä erillään turvakiellon kohteena olevista tiedoista, kun kiellon kohteena olevia tietoja luovutetaan väestötietojärjestelmästä.

Eduskunnan vastaus EV 90/2016 vp

37 §

Turvakiellon kohteena olevien tietojen käsittely

Maistraatin on ennen yksittäisten turvakiellon kohteena olevien tietojen luovuttamista tämän lain tai henkilötietolain 26 §:n nojalla muulle kuin viranomaiselle selvitettävä turvakiellon peruste tai kuultava turvakiellon kohdetta tai hänen huoltajaansa. Päätös yksittäisten turvakiellon alaisen tietojen luovuttamisesta muulle kuin viranomaiselle on tehtävä kirjallisesti. Päätös voidaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta, jos turvakiellon kohde tai hänen huoltajansa ei ole vastustanut tietojen luovuttamista.

75 §

Menettely tietoja tallettaessa

Ennen tietojen tallettamista väestötietojärjestelmään rekisterinpitäjän on varmistuttava tietojen ilmoittajasta, tämän oikeudesta ilmoituksen tekemiseen ja ilmoituksen muusta luotettavuudesta. Rekisterinpitäjän on talletettava tiedot väestötietojärjestelmään ilman aiheutonta viivytystä.

Jos rekisterinpitäjän väestötietojärjestelmään tekemä merkintä poikkeaa rekisteröidyn henkilön ilmoittamasta tai jos merkintää ei ole lisäselvityspyynnön jälkeenkään voitu tehdä rekisteröidyn pyynnön mukaisesti, rekisterinpitäjän on tehtävä kirjallinen päätös ja ilmoitettava rekisteröidylle ratkaisustaan ja mahdollisuudesta hakea siihen oikaisua tämän tai muun lain nojalla.

76 §

Tiedon korjaaminen

Rekisterinpitäjän on ilman aiheutonta viivytystä oma-aloitteisesti tai sen vaatimuksesta, jonka etua, oikeutta tai velvollisuutta rekisterimerkintä koskee, oikaistava, poistettava tai täydennettävä väestötietojärjestelmässä oleva, käsittelyn tarkoituksen kannalta virheellinen, tarpeeton, puutteellinen tai vanhentunut tieto. Jos rekisterinpitäjä korjaa omasta aloitteestaan rekisterissä olevaa tietoa, rekisterinpitäjän on ennen tiedon korjaamista tarvittaessa varattava sille, jonka oikeutta, etua tai velvollisuutta merkintä koskee, tilaisuus antaa määräajassa selvitys. Rekisterinpitäjä voi korjata kuitenkin tilaisuutta varaamatta rekisterissä olevan ilmeisen virheen.

Jollei rekisterinpitäjä hyväksy 1 momentissa tarkoitettua vaatimusta tai jos tietoa korjataan asianosaisen antaman selvityksen vastaisesti, rekisterinpitäjän on tehtävä kirjallinen päätös ja ilmoitettava rekisteröidylle ratkaisustaan ja mahdollisuudesta hakea siihen oikaisua.

Jos tiedon korjaaminen koskee 10 §:ssä tarkoitettua ulkomaan kansalaista koskevaa rekisterimerkintää, maistraatin on ennen asian ratkaisemista pyydettävä asiasta lausunto Maahanmuuttovirastolta.

Eduskunnan vastaus EV 90/2016 vp

76 a §

Oikaisuvaatimus

Tämän lain nojalla tehtyyn hallintopäätökseen saa hakea oikaisua siten kuin hallintolaissa (434/2003) säädetään.

76 b §

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Rekisterihallinnon viranomaisen, jonka päätöksen hallinto-oikeus on kumonnut tai muuttanut, saa hakea muutosta hallinto-oikeuden päätökseen valittamalla, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Muutoksenhausta uhkasakkoa koskevaan ratkaisuun säädetään uhkasakkolaissa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____ .

Laki

verotusmenettelystä annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan verotusmenettelystä annetun lain (1558/1995) 5 §:n 1 momentti seuraavasti:

5 §

Kotikunta

Verovelvollisen luonnollisen henkilön kotikuntana pidetään kuntaa, jossa hänellä on verovuotta edeltäneen vuoden lopussa katsottava olleen kotikuntalaissa (201/1994) tarkoitettu asuinpaikka (*vuodenvaihteen kotikunta*). Jos henkilö on kotikuntalain 9 a §:ssä tarkoitettulla tavalla merkitty väestötietojärjestelmässä vailla kotikuntaa olevaksi, henkilön kotikuntana pidetään sitä kuntaa, joka viimeksi on ollut hänen kotikuntansa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____ .

Eduskunnan vastaus EV 90/2016 vp

Helsingissä 21.6.2016

Eduskunnan puolesta

puhemies

pääsihteeri